

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Факультет культури і мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва

ПЕТРИНКА ІВАН ІГОРОВИЧ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи на тему:

“НЕОПІЗНАНЕ”

Картина в техніці олійного живопису

Спеціальність 023 “Образотворчого мистецтва, декоративне мистецтво,
реставрація”

Освітня програма “Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація”

Робота виконана на здобуття освітнього рівня “магістра”

Науковий керівник:

БЕРЛАЧ ОЛЕКСАНДР ПАВЛОВИЧ

Кандидат архітектури, доцент

кафедри образотворчого мистецтва

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № _____

Засідання кафедри образотворчого мистецтва

від _____ 2024 р.

Завідувач кафедри

_____ Прокопович Тетяна Анатоліївна

ЛУЦЬК-2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	6
1.1. Коротка історія розвитку українського живопису.....	6
1.2. Модерн: втілення змін українського мистецтва в епоху трансформацій	9
1.3. Українське мистецтво під час війни.....	11
РОЗДІЛ 2. ПРИНЦИПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	15
2.1. Передумови формування творчого задуму.....	15
2.2. Методика виконання роботи	18
ВИСНОВОК.....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	29
ДОДАТКИ.....	33

ВСТУП

Актуальність теми полягає у висвітленні актуальних трагічних подій, що почалися 24 лютого 2022 року, коли російська агресія завдала нищівного удару по Україні та нашому народу. Ця жорстока війна, пронизана злочинами проти людяності, стала жахливим свідченням сучасності. Але поряд із зовнішньою загрозою, наша нація стикається з критичними внутрішніми викликами, які потребують термінових дій.

Байдужість, що охопила частину суспільства, стає смертельним ліком для нашої країни. Коли ми втрачаємо інтерес до майбутнього нації, ми відкриваємо шлях для бездіяльності та корупції. Цей високий рівень корупції підриває довіру до державних інститутів і підважує нашу спільну боротьбу. Ми не можемо дозволити, щоб занепад єдності став нормою. Тоталітаризм, що намагається затягнути нас у свої тенета, загрожує нашій свободі і гідності.

Нам необхідно зупинити невпізнане (неопізнаність) нашого майбутнього, яка вбиває нашу країну та націю. Кожен з нас має усвідомити свою відповідальність і роль у цій боротьбі. Сьогодні, як ніколи, важливо об'єднатися і зібрати всі зусилля для відновлення нашої сили, українського духу.

Сучасна війна руйнує наші культурні цінності, знищує архітектурні шедеври і грабує наші ресурси, але вона не зможе знищити наш внутрішній світ, душу українців. Художники стають свідками болю Батьківщини, яка потерпає від геноциду «русаків», їхні твори відображають нашу тривогу і страждання, які пронизують наш досвід. Їхня творчість є закликом до єдності та опору!

24 лютого 2022 року став днем, коли ми усвідомили, що не можемо здаватися. Ми повинні виступити як одне ціле, з рішучістю та відвагою, не допускаючи байдужості та корупції. Ми не можемо дозволити, щоб занепад

єдності знищив нашу націю. Ми повинні боротися за наше майбутнє і пам'ятати, що ми — Україна, країна, що піднялася з попелу!

Ми не просто виживаємо – ми живемо, і кожен день та кожна мить підтверджують нашу витривалість і волю до перемоги. У ці важкі часи ми тільки спільними зусиллями, без байдужості, зможемо стати сильнішими і відновити нашу єдність. Це наш час діяти!

Мета кваліфікаційної роботи: створити картину «Неопізнане» в техніці олійного живопису, передати емоційний і психологічний стан українського народу під час війни акцентуючи на незламності духу нації.

Об'єкт дослідження - емоційні стани та відображення подій, що відповідають усьому спектру життєвої правди в умовах агресивної російсько-української війни.

Предмет дослідження - методи та прийоми створення живописного полотна в техніці олійного живопису, психологічний вплив художніх засобів на особистість у контексті російсько-української війни.

Методологічною основою для вивчення проблеми є такі методи дослідження: загальнонаукові методи: теоретичні (аналіз, узагальнення); емпіричні (спостереження, обстеження, опис). Спеціальні методи: порівняльний і композиційний аналіз, художня типізація.

Завдання :

- провести аналіз літературних джерел за проблематикою дослідження та на цій основі встановити передумови формування концепції кваліфікаційної роботи;
- відобразити незламність духу українців через силуетне зображення художнього образу;
- розробити ідею та композицію картини в техніці олійного живопису «Неопізнане»;
- поєднати події реального часу із сучасними тенденціями мистецтва;
- виконати картину в техніці трьохшарового методу олійного живопису.

Наукова новизна дослідження полягає в інтеграції особистого досвіду з художньою практикою, що сприяє глибокому аналізу психологічних станів та індивідуальних чинників сприйняття подій воєнного стану. Особливу увагу приділено дослідженню впливу конкретних ситуацій і загальних емоційних реакцій на формування тематики та концепції наукового дослідження.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що проведене дослідження є цінним ресурсом для вищих навчальних закладів мистецького спрямування, де його можна використовувати під час лекційних та практичних занять, а також в експозиціях художніх музеїв України.

Практичне значення. Реалізація теоретичного та візуального дослідження у вигляді картини, виконаної в техніці олійного живопису.

Історіографічний огляд. Проблему впливу агресії на психологічний стан людини в умовах російсько-української війни досліджували такі науковці, як Кузікова С.Б., Зливков В.Л., Лукомська С.О., Берлач О.П., Яцина О.Ф. Їхні роботи розкривають складність психологічних процесів, що виникають у людей внаслідок військових дій, та підкреслюють важливість вивчення цієї тематики.

До осмислення російської агресії проти України активно долучається й українська культурна дипломатія. Зокрема, вагомий внесок у цю справу роблять сучасні художники, такі як Влада Ралко, Олег Тістол, Максим Мамсіков та інші. Їхня творчість слугує не лише засобом фіксації подій, але й потужним інструментом формування суспільної стійкості, національної ідентичності та опору.

Структура роботи. Робота складається з двох частин: практично виконаної роботи та пояснювальної записки до неї, яка включає два розділи, загальні висновки, список використаних джерел і додатків.

Апробація отриманих результатів: “Провокація в мистецтві”. Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень. Луцьк – 2023. С.- 590-593 с.

РОЗДІЛ 1. ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1.1 Коротка історія розвитку українського живопису

Історія українського живопису розпочалася з появи перших майстрів іконопису в Україні, які виконували свої роботи на замовлення церковних установ. Їх твори відрізнялися великою деталізацією та високою технічною майстерністю, але були обмежені суворими канонами та правилами церковного мистецтва [19].

У другій половині ХІХ століття український живопис відчув вплив романтизму та академізму. Відомі художники, такі як Михайло Пимоненко та Ілля Рєпін, створювали картини з епічними сюжетами, пейзажі та портрети, відображаючи в них національний характер та історичну спадщину України [8] (Додаток А, мал.1,2).

У ХХ столітті український живопис переживав багато різноманітних напрямів та течій, включаючи кубізм, експресіонізм, конструктивізм та інші. Серед видатних художників цього періоду були Катерина Білокур, Олександр Архипенко, Марія Приймаченко, Микола Глущенко та інші, які внесли свій внесок у розвиток українського мистецтва [20] (Додаток А, мал. 3; мал. 4; мал. 5).

У 1910-х роках в Україні зародилася художня група "Молодий Художник", до складу якої входили такі талановиті художники, як Василь Касьян, Олександр Богомазов, Володимир Татлін та інші. Ця група прагнула створити нову художню мову, яка б відрізнялася від традиційного українського живопису того часу. "Молодий Художник" був першою українською групою, яка запровадила методи та принципи кубізму в мистецтво. Пізніше в Україні розквітли інші художні напрями, такі як

неореалізм, соцреалізм та модернізм. Неореалізм, що з'явився в 1920-х роках, був напрямком, що прагнув повернутися до реалізму та традиційних форм мистецтва. Його головна ідея полягала в зображенні реального світу і передачі його відтінків та емоцій.

Період 1920-х років в історії українського живопису був часом поступового переходу від класичного живопису до новітніх художніх течій та напрямків. Художники почали експериментувати з новими стилями, формами та техніками, що відкривало шлях до подальшого розвитку українського мистецтва [15].

Однією з ключових подій цього періоду стала організація Всеукраїнської виставки творів мистецтва у 1925 році. На цій виставці були представлені роботи відомих українських митців-модерністів, серед яких були Володимир Татлін, Олександр Богомазов, Ілля Рєпін, Катерина Білокур та інші. Ця виставка відобразила різноманітність творчого підходу та стилістичних виявів українських художників того часу. У цей період також активно розвивалися напрямки експресіонізму та конструктивізму. Експресіонізм відображав емоційний стан людини та суспільства у своїх роботах, зображав психологічні переживання та внутрішні конфлікти. В Україні видатними представниками експресіонізму були Софія Наливайко, Григорій Горбик та інші митці. Конструктивізм, у свою чергу, пропагував ідеї спрощення форми та створення геометричних структур у творчості. Український конструктивізм представляли такі митці, як Анатолій Петрицький, Василь Єрмилов та інші. Вони експериментували зі структурою, лінією та простором, створюючи абстрактні композиції з акцентом на геометричну форму. Цей період в історії українського живопису був часом інтенсивного розвитку різноманітних художніх напрямів та виявів креативності українських художників [16].

З 1930-х років український живопис був під впливом соцреалізму, який був офіційним стилем радянської епохи [10]. Згідно з політикою радянської влади та її ідеології, художники повинні були створювати картини, що

підтримували політику та ідеологію радянської влади. Однак не всі митці дотримувалися цієї політики і використовували різні стилі і техніки, щоб виразити свої ідеї та емоції. Наприклад, Олександр Богомазов, Марія Примаченко та Іван Лисенко продовжували розвивати свою творчість і стиль, незважаючи на обмеження соцреалізму. Вони знаходили способи виразити свої художні ідеї через власну інтерпретацію та використання різних художніх прийомів. Цей період був складним для українського живопису, оскільки художники були обмежені політичними та ідеологічними рамками. Проте, незважаючи на це, вони продовжували розвивати свою творчість та впливати на художній світ України.

Так, дійсно, було багато митців, які відстоювали соцреалістичні ідеї та працювали на замовлення партії, серед них були Вадим Мележ, Георгій Мельник, Олександр Горбань та інші. Вони створювали картини, що зображували робітників, колгоспників та керівників партії, підкреслюючи позитивні аспекти радянської влади та підтримуючи її політику. Їхні роботи часто відзначалися яскравими кольорами, динамічними композиціями та позитивним зображенням радянської реальності. Ці художники були популярними і отримували замовлення від партії та державних органів. Їх твори були виставлені на офіційних виставках та широко поширювалися в радянському суспільстві. Вони виконували важливу роль у підтримці та пропаганді ідеології комуністичної партії через мистецтво.

У 1940-х роках в українському живописі з'явилася нова тенденція, відома як "бойківський стиль". Цей стиль був пов'язаний з національно-визвольним рухом на Закарпатті та мав на меті відтворити життя і традиції українського народу. Мистецтво "бойківського стилю" відзначалося національно-патріотичною тематикою та використанням стилізованих елементів української народної культури. Митці, які брали участь у формуванні цього стилю, прагнули зобразити у своїх роботах бойківську архітектуру, народний одяг, побут і обрядовість цього регіону. Один з провідних представників "бойківського стилю" - Михайло Соломко (1917-

2006). Він відомий своїми живописними композиціями, на яких відображався колорит і краса Карпат. Соломко зображував українську природу, село, гуцульські хати та мальовничі краєвиди. Ще одним визначним художником, пов'язаним з "бойківським стилем", був Олександр Глущенко (1921-1985). Він також відомий своїми полотнами, на яких втілював українську етнічну культуру та народні традиції. Ці митці разом з іншими представниками "бойківського стилю" прагнули використовувати живопис, щоб відтворити та зберегти національну спадщину українського народу, особливо ту, яка була пов'язана з бойківськими традиціями на Закарпатті. У 1960-і роки з'явився рух "Нового образотворення", який з'явився у 1960-і роки. Цей рух об'єднав молодих художників-експериментаторів, які прагнули знайти нові виразові засоби для своїх картин. Олександр Архипенко є одним із представників цього руху, і він став відомий своїми абстрактними композиціями. Архипенко використовував геометричні форми та абстрактні елементи для створення своїх творів.

1.2 Модерн: Втілення змін українського мистецтва в епоху трансформацій

Варто розглянути період модерну, оскільки виконання дипломної роботи безпосередньо пов'язане з цим стилем. Український модернізм був характеризований різноманітністю стильових напрямів та творчих підходів. Одним з найбільш визначних художників того часу був Микола Пимоненко, який відомий своїми пейзажами та жанровими сценами з українського сільського життя. Він намагався передати простоту та автентичність української культури через свої картини [12].

Ще одним важливим представником українського модернізму був Михайло Бойчук. Він був мистецьким дослідником та педагогом, який пропагував національну художню традицію та відновлював стародавні техніки українського малювання. Бойчук розробив свою власну художню систему, яку він називав "синтетичним реалізмом" і яка комбінувала

елементи модернізму з традиційними українськими мотивами. Український модернізм також відображав вплив символізму та ар-нуво, які були популярними стилістичними течіями в Європі. Художники використовували символи, алегорії та метафори для передачі своїх ідей та емоцій. Вони експериментували з формами, кольорами та композицією, намагаючись створити нову естетику, яка відображала дух сучасності [3] (Додаток А, мал. 7).

Український модернізм мав великий вплив на подальший розвиток українського мистецтва. Його ідеї та естетика знайшли відгук у творчості багатьох наступних поколінь художників. Варто відзначити, що український модернізм мав також політичний аспект. Українські художники використовували мистецтво як засіб вираження своїх національних та політичних ідеалів. Вони намагалися відновити українську державність та підтримувати національну свідомість народу. Один з важливих етапів українського модернізму було формування групи "Мир искусства" (Світ мистецтва), яка була заснована у 1907 році в Києві. Члени цієї групи, серед яких були Александр Архипенко, Михайло Бойчук, Ілля Рєпін та інші, пропагували новітні тенденції в мистецтві та активно діяли на культурній сцені України [6].

Український модернізм також сприяв розвитку інших мистецьких напрямів, зокрема авангарду та конструктивізму. Він відкривав нові горизонти для українських художників і надавав їм свободу творчості та самовираження. У другій половині ХХ століття модернізм українського мистецтва досліджувався і розширювався. Багато художників поєднували у своїх роботах елементи модернізму зі сучасними тенденціями, що призводило до виникнення нових стилів та напрямів. Український модернізм залишається важливим етапом у розвитку українського мистецтва. Він відобразив багатогранність та творчу енергію українських художників того часу і вплинув на подальший курс розвитку мистецтва в Україні [5].

Після періоду модерну в українському живопису настали нові творчі напрямки та експерименти. У другій половині 20 століття з'явилися постмодерністські тенденції, які викликали пробудження інтересу до нових форм виразності та ідеології[18]. Художники стали поєднувати різні стилі, техніки та матеріали, створюючи унікальні твори, які виходили за межі традиційного мистецтва. Крім того, в українському живопису почали з'являтися експериментальні напрями, такі як абстракціонізм та авангард. Художники відмовлялися від зображення реальних об'єктів та фігур, зосереджуючись на геометричних формах, кольорі, текстурі та лініях [17]. Вони створювали абстрактні композиції, які передавали емоції та асоціації. Такі художники, як Іван Кавалерідзе, Анатолій Лопатко та Іван Козак, активно досліджували ці напрями. Український живопис ХХ століття також відображав вплив світових тенденцій та мистецтва. протягом усієї своєї історії, відображаючи не лише художній розвиток, але й соціально-політичні зміни в країні. Він ставав свідком та відображав події, які відбувалися в Україні, такі як боротьба за незалежність, війни, політичні зміни та національне відродження. Сучасний український живопис є відкритим для різних стилів, напрямів та експериментів. Він відображає різноманіття художніх підходів та ідей, які художники пропонують [7; 14].

Важливе значення надається самовираженню, індивідуальному погляду на світ та відображенню внутрішнього світу художника. Український живопис продовжує розвиватися в сучасному контексті, а художники продовжують експериментувати з новими техніками, матеріалами та ідеями. Це дозволяє їм створювати оригінальні та вражаючі твори, які спонукають глядачів задуматися та відчувати емоції. Незважаючи на всі зміни та впливи, український живопис залишається важливою складовою культурного доробку України [9]. Він допомагає зберігати і розповідати історію народу, виражати національну ідентичність та показувати красу та різноманіття української природи та культури [13].

1.3 Українське мистецтво під час війни.

Протягом минулого року, в ході активної боротьби з російською агресією, українські творчі особистості — художники, письменники, фотографи, музиканти, режисери та народні майстри — направили свої зусилля на фіксацію історичних подій, що відбуваються в Україні, систематичне документування злочинів, які були скоєні росіянами, а також глибоке проаналізування всіх цих подій. Відгук вітчизняних митців на виклики, що стоять перед ними, можна спостерігати на платформі Ukraine War Art Collection, яка була створена Міністерством культури та інформаційної політики. На цей момент на платформі зібрано аж 336 мистецьких проєктів, але цей список буде продовжувати зростати й поповнюватися ще більше.

Серед видатних українських митців, які стали відомими громадськості, можна відзначити художника, ілюстратора та плакатиста Нікіту Тітова, талановитого ілюстратора, що працює у стилі наївного мистецтва — Олександра Грехова, учасників музичного проєкту "Без обмежень", художницю Ольгу Вілсон та багатьох інших талановитих особистостей (Додаток А, мал. 8; мал. 9). Для українських митців тема війни стала надзвичайно актуальною, що суттєво змінило характер самого мистецтва. Воно набуло значної соціальної ваги і навіть політичного впливу. Олена Афанасьєва вже протягом багатьох років займається організацією культурно- мистецьких проєктів. Вона розуміє значення ситуації, коли мистецтво стає впливовим у соціальній та політичній сферах. В своїй роботі вона співпрацює з мистецькими проєктами, які мають на меті передати конкретні повідомлення громадськості або висловити думки про проблеми, що стосуються спільноти [1].

Незважаючи на інтенсивну діяльність українського мистецтва в даний час, протягом перших місяців після розпочатого повномасштабного вторгнення у Херсон та інших місцях, люди переживали шок і знущання, вони були позбавлені мови. Та їхнє відчуття остаточно потухло. Варто

пригадати історію Олександра Никитюка, художника з Вінниці та засновника фестивалю "Міфогенез", якому приписують талант "ландарту" (Додаток А, мал. 7). До початку війни він працював над інсталяціями, що взаємодіяли з навколишнім природним та історичним оточенням і вражали своєю потужністю. Але з початком війни він змінив напрямок своєї творчості і почав створювати карикатури. Це стало для нього способом арттерапії, і він щовечора малював велику кількість робіт. Кілька з його виставок відбулися під час цього періоду. Також варто згадати цікавий досвід спілкування Олександра з організаторами європейських конкурсів карикатур, які запросили його одного разу. У його колекції є малюнок, на якому відомий "півнік з Бородянки" б'є російську матрешку. Хоча організаторам це здалося "надто жорстко", цей малюнок залишився одним з найнейтральних серед усіх його робіт, і його не виключили з експозиції. Мистецтво мало важливу роль у допомозі українському населенню виживати під час окупації. Це підтверджує думка Олени Афанасьєвої, яка стверджує, що мистецтво справді відіграє свою роль у цих умовах. Вона згадує про проєкт "Херсон зсередини і зовні", який був створений Громадською Організацією, яку вона очолює, і є своєрідним діалогом між митцями, які перебували як у самому Херсоні під окупацією, так і в різних містах світу. Цей проєкт дозволяє митцям виражати свої думки, емоції і досвід, пов'язані з окупаційною ситуацією, через власне мистецтво. Це стимулює внутрішній розвиток та допомагає зберегти особисту ідентичність та солідарність українського народу.

Із проєкту "Херсон зсередини і зовні" виникла інша цікава ініціатива - "Хроніки вишиванки". Цей проєкт розповідає про Інну Микуцьку, яка є видатною активісткою та однією з найкращих екскурсиводів Херсонщини. Інна відмовилася покинути Херсон протягом усього восьми місяців окупації. Вона стала символом витримки та відданості рідному місту під час нелегких часів. Через свою роботу та активну участь в громадському житті вона надихає людей і зберігає національну спадщину. "Хроніки вишиванки"

пропонують візуальне та наративне відтворення історії та досвіду Інни Микуцької, а також акцентують увагу на важливості культурної самоідентифікації та вплив національних символів, зокрема вишиванки, на зміцнення національної свідомості. Після приходу російських військ до міста, Інна Микуцька, подібно до багатьох інших митців, спочатку була знерухомлена і не могла займатися творчістю. Однак вона знайшла спосіб виразити себе у монотонній роботі - почала вишивати хрестиком, що насправді стало для неї своєрідною формою арт терапії. Під час окупації Херсона, художникам, які залишили Україну або перебували на тимчасово окупованих територіях, запропонували проілюструвати щоденник. І саме херсонці, які пережили окупацію, найшвидше відгукнулися на це прохання. За одну ніч вони могли створити цілу серію малюнків, щоб розповісти про те, що відбувається в їхньому місті. Мистецтво давало їм можливість висловитися та поділитися своїми переживаннями. Цей процес став для них підтримкою і дозволив вижити, як вони пізніше висловлювалися. Через мистецтво вони відчували себе голосом української культури з Херсона. Так, цей приклад ілюструє, як українці та українське мистецтво здатні існувати та процвітати незважаючи на складні виклики. Дослідження цієї теми може бути важким завданням, але вже існуючі приклади свідчать про незламність духу українських митців та їхню здатність виразити свої емоції та ідеї через мистецтво, навіть у найважчі часи. Вони створюють твори, що допомагають їм самим і іншим людям знайти опору та надію. Це показує силу творчості та важливу роль мистецтва в подоланні труднощів та збереженні культурної ідентичності.

Паралельно з вишиванням, Микуцька вела щоденник - хроніку окупації, в якій описувала своє життя під цим складним періодом. Олена Афанасьєва, яка була кураторкою проекту, відчула, що цей щоденник та вишиванка мають глибокий мистецький зміст - вони втілювали відчуття зупиненого часу. Інна назвала свою вишиванку "Вишиванка Перемоги" і виткнула її хрестик за хрестиком, день за днем. Всього вона створила чотири

такі вишиванки, хоча спочатку планувала зробити лише одну, вважаючи, що Херсон буде швидко звільнений. Кожен запис в щоденнику Інни завершувався фразою: "Немає іншої реальності, крім тієї, де Україна перемогла й Херсон звільнений". Цими словами вона підтримувала себе і надихала інших людей, незважаючи на психологічні труднощі, з якими стикається.

РОЗДІЛ 2. ПРИНЦИПИ ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

2.1. Передумови формування творчого задуму .

В Україні настали, мабуть, одні з найбільш тривожних днів з початку повномасштабного вторгнення агресорів. Війна продовжує завдавати ударів не лише на фронті, де ситуація залишається складною, але й у тилу, де економічна криза стає дедалі відчутнішою. У цьому вирі подій зростають соціальні напруження: мобілізація і викрадення молодих чоловіків для поповнення лав армії викликають страх і обурення.

Країна перебуває на межі, де вирішується її подальше існування. У цей важкий час кожен змушений долати власні страхи та невпевненість, водночас зберігаючи надію на відродження. Майбутнє залежить від здатності вистояти перед викликами, знайти сили для єдності та спільних дій заради свободи та незалежності.

Водночас у цей складний час з'являються ті, хто, залишаючись у тіні, намагається розхитати ситуацію в країні ще більше. Неопізнані особи або групи, поширюючи паніку, дезінформацію та сіючи недовіру серед людей, грають на руку ворогу. Їхні дії лише поглиблюють кризу, руйнуючи залишки єдності та послаблюючи суспільний опір.

Такі спроби спрямовані на те, щоб зламати дух українців, підкреслити невдоволення та зневіру, перетворюючи внутрішні конфлікти на ще одну зброю проти нас. У цей момент надзвичайно важливо не піддаватися на провокації, критично оцінювати інформацію та об'єднувати зусилля навколо спільної мети — збереження державності, захисту свободи та майбутнього країни.

Під враженням від цих подій виникла ідея магістерської роботи: зобразити три психологічні захисні механізми — завмири, біжи, атакуй, — що

виникають під впливом новин, паніки та сліз. Ці три захисні механізми — завмри, біжи, атакуй — є природними реакціями на стресові ситуації, що виникають у відповідь на загрози. Вони описують різні стратегії адаптації людини до екстремальних умов, пов'язаних із переживанням страху чи паніки.

1. Завмри — це реакція, що виникає, коли людина не може одразу знайти оптимальний спосіб реагування на небезпеку. Вона часто проявляється в паралічі волі та свідомості, коли інстинкт самозбереження змушує людину залишатися нерухомою. Це може бути пов'язано з відчуттям безпорадності або страхом перед наслідками дій.

2. Біжи — коли загроза здається фізичною чи надмірно сильною для того, щоб їй протистояти, організм активує інстинкт втечі. Це є однією з найдавніших реакцій, що дає можливість зберегти життя, рухаючи людину до безпечнішого місця. У сучасному світі вона може виявлятися у вигляді уникання проблем чи зосередження на спрощених рішеннях.

3. Атакуй — в ситуаціях, коли неможливо уникнути загрози, але є шанс відповісти, активується агресивна реакція. Цей механізм дозволяє людині захистити себе чи свій простір, навіть якщо для цього треба проявити рішучість або силу. Відомо, що в умовах стресу ці механізми можуть переплітатися, створюючи суміш уникнення та захисту через конфлікт.

Всі ці реакції є частинами складної системи нашого психоемоційного реагування, що, хоча й може бути деструктивною в певних ситуаціях, в той же час дозволяє людині адаптуватися до змінних умов навколишнього середовища. Вивчення цих механізмів у контексті сучасної психології допомагає краще зрозуміти, як індивіди справляються з різними стресовими чинниками, включаючи новини та панічні настрої, що характерні для сьогодення. Завдяки використанню графічного планшета та його функціоналу, а також роботі з 3 натурами, вдалося створити ескіз, який вражав сучасністю, але зберігав тривожну та емоційну глибину.

Хоча перші спроби були непростими, і деякі елементи композиції не вдалося відтворити належним чином, наполегливість у роботі дала свої плоди. Постійне вдосконалення та доопрацювання ескізу привели до позитивного результату, який відобразив задум у повній мірі.

Виникло бажання зобразити на перший погляд просту, але водночас надзвичайно важливу реакцію людини в складні часи. Це реакція, яка проявляється в пошуку прихистку, втечі або захисту через атаку. У такі моменти кожен намагається знайти свій шлях до безпеки. Проте, найголовніше — не залишатися осторонь, не бути байдужими чи частиною невизначеної маси, яка лише сприяє дестабілізації. Важливо пам'ятати, що наше об'єднання та рішучі дії є основою для збереження державності та боротьби з загрозами. Тому три статури, зображені в різних напрямках, символізують необхідність дій усіх: кожен з нас має бути готовим до активної участі в захисті своєї країни. Це заклик до єдності та спільної боротьби в умовах кризи.

Колір у цій роботі відіграє не лише роль художнього засобу, але й глибокий символ. Це не просто фарби, це емоції, що переплітаються з нашими переживаннями та реальністю. Колір крові, пролитої на нашій землі, це колір агресії та страждання, що проникає в кожен куточок нашого буття. Якщо б небо могло змінити свій колір під впливом тієї аури, яка панує сьогодні, воно було б кольором закиплого крові, згорілої на сонці. Це не просто фізичне явище — це відображення того, що відбувається з нами: земля, що поглинає кров, а небо, що здається все більш важким і неприродним.

А синій колір — це холод, самотність і відчай, що пронизує наше повітря, залишаючи відчуття, немов ми живемо в світі, де кожен подих є важким і безнадійним. Він символізує той безмежний простір, в якому ми шукаємо відповіді на питання, на які вже немає простих рішень. Синій — це тиша, яка вимагає від нас боротьби з самим собою, бо з кожним днем це відчуття все глибше проникає в наші душі. Війна затягується, і з нею

розростається ця самотність, яка з кожним кроком поглинає нас, залишаючи все менше простору для надії.

І важливим елементом, зображеним на роботі, є чорна смуга, що ріже полотно, мов розрив у самому часі. Вона не просто лінія — це відбиток трагедії, що розділяє світ на два нерозрізні виміри: “до” і “після”. Вона стає межею, за якою вже неможливо повернутися. Цей розтин не є лише фізичним, він глибоко проникає в душу, розриваючи її на частини. Для кожного ця смуга має своє значення: для одного — це лише етап змін, момент тривоги, для іншого — це бездна, що поглинула все, залишивши по собі порожнечу, таку глибоку і темну, що навіть слова не можуть дістатися її дна.

Вона є метафорою втрат, що стають частиною нашого існування, немов непоправні зміни в природі, коли порушений баланс вже не можна відновити. І ця порожнеча не є просто відсутністю чогось, вона живе в кожному з нас, зростає і наповнюється новим змістом — болем, що неможливо стерти, і спогадами, що не піддаються забуттю. Це чорна безодня, що постійно нагадує: ми живемо в світі, де все може бути втрачене, де жодна рана не загоїться повністю, де кожен наш крок вже належить до того, що було змінено назавжди. І лише в цій темряві ми можемо знайти себе — у безодні, де відлунюють тіні наших втрат, і де ми навчаємось існувати, не маючи змоги забути.

Ця робота — це своєрідне завдання для мене, щось на зразок щоденника, який потрібно передати через одне полотно. Вона відображає всі страждання, відчай і біль, що накопичуються з кожним днем. І чим довше триватиме ця війна, тим більше «чорна смуга» заповнюватиме нашу свідомість, поглинаючи все навколо, перетворюючи наші думки, емоції і навіть наше сприйняття реальності. Цей процес неминучий, і він залишатиме відбитки на кожному з нас, змінюючи наш погляд на світ, на життя, на те, що ми вважаємо непорушним.

2.2 Методика виконання роботи.

Першим етапом роботи є створення концепції, і це насправді була непроста задача. (Додаток Б, мал. 1) В умовах загальної тривоги та невизначеності було важко придумати щось «позитивне» у загальноприйнятому розумінні цього слова. Тема війни для кожного свідомого українця є надзвичайно важливою і болючою, тому я знову обрав її. Мені хотілося створити щось глибоке, те, що не можна зрозуміти одразу, те, що не можна побачити на перший погляд. Це був ескіз, побудований на філософському та психологічному підході, який мав на меті не просто передати відчуття, а й спонукати до роздумів. Хотілося, щоб робота змусила людину замислитися над сенсом, який вона бачить у цьому, і змогла б викликати внутрішній діалог, який буде відкритим і гнучким, без чітких відповідей. Цей підхід, на мою думку, дозволяє поглянути на реальність з іншої перспективи, де не існує готових відповідей. Війна, з її болем і втратою, безумовно, залишає глибокий слід у свідомості кожної людини, але водночас вона відкриває можливість для нових роздумів про суть людського існування, його мету та місце у світі. У такі моменти, коли реальність здається розірваною і фрагментованою, саме в таких абстрактних пошуках ми можемо знайти розуміння і цінність нашого буття.

Ми не можемо обійти чи ігнорувати біль, який несе війна, але, можливо, через це ми можемо зрозуміти глибше, що є важливим в житті. Створення цього ескізу, так само як і філософські роздуми, спонукає до пошуку власних відповідей, які кожен шукає у своїй душі. Адже значення, яке ми надаємо подіям і явищам навколо нас, з часом формується нашою свідомістю. І інколи те, що здається непомітним чи незначущим, насправді є ключем до розуміння важливості сьогодення.

Завданням цієї роботи було не тільки донести конкретний меседж, але й відкрити простір для роздумів, який б не давав чіткої відповіді, але залишав питання і спонукав до внутрішнього розвитку, до осмислення того, чим є для кожного з нас війна, мир і сенс життя в цих контекстах. Тому я звернувся до психології, а саме до трьох основних захисних реакцій людини, які

виникають у відповідь на стресові чи травмуючі ситуації: завмерти, втекти або атакувати. Ці базові реакції є невід'ємною частиною нашої природи, формуючи механізм, через який організм намагається захистити себе від небезпеки. Кожен з цих рухів – це відповідь на стрес, викликана причиною, що зумовлює її, і кожен з них має своє логічне наслідкове обґрунтування.

Завмерти — це реакція, яка дає людині час оцінити ситуацію і прийняти рішення. В умовах війни завмирання може символізувати замішання або страх, коли людина не знає, як діяти, але при цьому намагається залишити свою свідомість у певній рівновазі, спостерігаючи за ситуацією.

Втеча — це спроба уникнути небезпеки, зберегти власне життя за будь-яку ціну. Втеча не завжди означає фізичний рух, це може бути й емоційний відхід від реальності, пошук захисту в мріях чи увявленнях.

Атакувати — це реакція на загрозу через активні дії, прагнення захистити себе, своїх близьких чи ідеї. В умовах війни атака може проявлятися як боротьба за правду, свободу або навіть просто за власне виживання. Це відповідь на відчуття безпосередньої небезпеки, прагнення відновити контроль над ситуацією. Будь-який рух, фізичний чи емоційний, завжди є результатом внутрішнього процесу, що виникає через зовнішній або внутрішній конфлікт. І в цьому контексті, розмірковуючи про ці психологічні механізми, я хотів донести через роботу, що кожен з нас реагує на свою реальність по-своєму. Важливо не лише зрозуміти ці реакції, але й розуміти, як вони формуються в умовах глобальних потрясінь, таких як війна, і що вони означають для кожного з нас на особистому рівні.

Тому за допомогою природи у вигляді себе я почав створювати те, чого я хотів би бачити — щось, що змушує людину задуматися, викликає роздуми і дає простір для внутрішнього діалогу. Відображення власних переживань і емоцій через мистецтво дозволяє створити більш глибоке і особистісне сприйняття, адже кожна деталь, кожен штрих набуває особливого сенсу, якщо його дивитися через призму особистого досвіду.

За допомогою графічного планшету я втілював свої ідеї в життя. Це давало мені можливість експериментувати з різними образами, кольорами та формами, створюючи візуальні метафори, які не є очевидними на перший погляд, але з часом розкривають нові горизонти сенсу. Я хотів, щоб кожен, хто дивитиметься на ці роботи, не просто сприймав їх поверхово, а й відчував потребу розібратися, що стоїть за цими образами, що ховається за кожним символом і лінією. Це була спроба показати, як через мистецтво можна говорити про складні речі, не даючи готових відповідей, але відкриваючи шлях до розуміння. Коли ж три постаті були розміщені на форматі, з урахуванням усіх законів композиції, виникло бажання додати щось, що приверне увагу і водночас несе певний глибокий сенс. Я вирішив додати чорну смугу по центру формату, яка, на мою думку, має надзвичайно важливе значення в наші часи. Ця смуга символізує розрив, розмежування, що виникає у часи війни та розгубленості, коли ми, як суспільство, перебуваємо в стані трансформації, між минулим і майбутнім, на межі вибору. Чорний колір, з його асоціаціями з невідомим, загрозою, але й потенціалом для нових початків, підкреслює теми втрат, страждань, але й відновлення та надії.

Це не просто композиційний елемент, це фокусна точка, яка ставить питання: чи можемо ми, як суспільство, знайти шлях крізь темряву, чи зможемо подолати розриви, які залишила війна? Чорна смуга — це метафора нашого сьогодення, яке переповнене болем, але й надією на відновлення, на перехід до чогось нового, чого ми ще не бачимо, але на що сподіваємось. Після узгодження ескізу та вдосконалення його, підійшов етап втілення самої роботи в оригінальний розмір. (Додаток Б, мал. 2) Але насправді це був тільки початок роботи. На цьому етапі я зрозумів, що попередня концепція та її візуалізація — лише частина великого процесу. Перенесення ескізу на великий формат відкривало нові можливості для деталей, для подальшої роботи з композицією, світлом і тінню. Кожен елемент набирав глибини, і з кожним штрихом виникали нові запитання, нові роздуми. Виконання роботи

в оригінальному розмірі дозволяло по-справжньому відчувати її масштаб, а також випробувати свою ідею в реальному просторі. Це був момент, коли ти розумієш, що тільки тепер, коли робота стає фізичною, починається найцікавіший етап — доопрацювання, уточнення та створення того, чого не вистачало в початковому ескізі. Все це, врешті-решт, набувало нових значень, і я відчував, що сам процес створення є не менш важливим, ніж кінцевий результат.

У ході роботи була створена художня композиція, виконана з використанням олійних та акрилових фарб. Особливу увагу приділено підготовці полотен, вибору матеріалів та забезпеченню стабільності й мобільності конструкції. Для роботи закуплено високоякісні олійні фарби, які забезпечують насиченість і глибину кольорів, а також акрилові фарби, що дозволяють пришвидшити процес завдяки швидкому висиханню і можливості нанесення багат шарових покриттів. Основу композиції становить центральне полотно розміром 60x90 см, яке виконує головну художню функцію. Задля розширення зображувальної площини до основної частини були додані два бокові полотна розмірами 60x25 см та 60x35 см. Таке поєднання дозволяє не лише збільшити загальну площу композиції, а й забезпечити зручність роботи — спершу виконуються всі елементи на основному полотні, а вже після його завершення відбувається опрацювання бокових частин. Полотна були виготовлені з високоякісного льону та попередньо натягнуті на дерев'яні підрамники для забезпечення рівної поверхні та довговічності.

Така конструкція була розроблена для збереження мобільності: окремі елементи композиції можна транспортувати, працюючи над ними поетапно, без ризику пошкодити вже завершені частини. Перед початком фінальної реалізації роботи полотна були ретельно підготовлені, зокрема прогрунтовані з урахуванням специфіки льняної тканини. У процесі підготовки враховувалися особливості структури льону, такі як його природна текстура, а також застосовувалися додаткові методи обробки для підвищення міцності

та стійкості матеріалу. Цей підхід дозволив оптимізувати подальші етапи роботи, забезпечивши відповідність матеріалу технічним і художнім вимогам. Оскільки ескіз мав певні неточності, перед перенесенням його на полотно було проведено відповідну корекцію. Для максимальної точності та збереження деталей у процесі перенесення використовувався мультимедійний проектор, що забезпечило проектування зображення без суттєвих втрат пропорцій. Водночас цей етап вимагав багаторазового аналізу й коригувань, оскільки необхідно було врахувати як висоту, так і ширину композиції. Процес був складним і тривалим, з численними спробами і помилками, проте завдяки послідовності й увазі до деталей вдалося досягти оптимального результату, забезпечивши правильне співвідношення елементів композиції.

Після завершення процесу проєкції та уточнення композиції настав ключовий момент перенесення ескізу на полотно. Це завдання вимагало максимальної точності, адже правильно розміщена композиція та деталізація визначали подальший успіх роботи. Для запобігання розтіканню олівцевих ліній та уникнення забруднення фарбами ескіз було зафіксовано на полотні за допомогою традиційного методу нанесення клею. Одного шару клею виявилось достатньо для надійної фіксації.

Композиція включає зображення трьох основних фігур, кожна з яких має індивідуальну форму та кольорове рішення, що підкреслює їхню символічну та естетичну роль у загальній концепції роботи. Перед початком роботи олійними фарбами було ретельно сплановано стратегію, щоб забезпечити ефективність процесу і досягти високої якості результату. Перший крок включав нанесення великої локальної плями червоного кольору, отриманого шляхом змішування яскраво-червоного та флуоресцентного відтінків. Така комбінація максимально відповідала кольоровому рішенню, передбаченому в ескізі, і створювала сильний контраст у композиції. Завдяки гармонійному поєднанню цих кольорів було досягнуто вражаючого ефекту. Для глибшого розуміння кольорової палітри і

впорядкування подальших етапів роботи розпочали деталізацію кожної з трьох фігур, що стали центральним елементом художньої ідеї. Створення композиції, у якій три фігури накладаються одна на одну, стало складним і технічно, і творчо насиченим процесом. Основна трудність полягала в тому, щоб кожна фігура зберегла свою індивідуальність і чіткість, залишаючись водночас частиною єдиного цілого. Це вимагало ретельної роботи з шарами та контрастами, щоб уникнути візуального перенасичення та досягти гармонійної взаємодії між елементами. Кольорова гама композиції вирізняється стриманістю, проте залишається досить контрастною та яскравою. Вона побудована на поєднанні нейтральних тонів із чіткими кольоровими акцентами, що додають композиції динаміки та емоційної насиченості. Такий вибір підкреслює символічне значення кожної з фігур, створюючи баланс між спокійними і напруженими зонами. Кольори були підібрані так, щоб вони водночас зберігали гармонію, але й акцентували увагу на ключових деталях, не даючи глядачеві розслабитися.

Концептуально робота досліджує три ключові психологічні реакції людини, представлені через фігуральні зображення. У композиції відображені спокій, втеча та атака — три стани, які символізують різні емоційні відповіді на стресові ситуації. Спокій передано через плавні, врівноважені лінії та приглушені кольори, які створюють відчуття стабільності й рівноваги. Втеча, навпаки, динамічна й тривожна, з розмитими обрисами, що ніби зникають у просторі, підкреслюючи емоцію віддалення та страху. Атака втілена в різких, чітких формах і насичених теплих кольорах, з домінуючими червоними відтінками, що символізують силу, енергію та агресію.

Ця взаємодія трьох фігур через їх накладання створює візуальну напругу, яка спонукає глядача вдивлятися в композицію, намагаючись розгадати її підтекст. Різні елементи не лише доповнюють один одного, але й вступають у діалог, підкреслюючи складність і багатогранність людських реакцій. Такий підхід дозволив передати емоційну глибину через символіку

кольору, форми та простору, перетворивши композицію на художнє дослідження психології людини. Зіткнувшись із численними викликами, пов'язаними зі створенням центральної частини композиції, вдалося успішно впоратися з усіма технічними і художніми труднощами. Завершивши опрацювання основного полотна, можна було перейти до бокових частин, які є невід'ємною складовою загальної композиції. Ці додаткові елементи мають розміри 25х60 см та 30х60 см, і їхнє призначення полягає в розширенні простору центральної сцени, підсиленні композиційної рівноваги та створенні цілісності.

Робота над боковими частинами розпочалася з ретельного планування, щоб забезпечити органічний перехід між основною частиною й додатковими елементами. Оскільки ці полотна є частиною єдиної концепції, потрібно було врахувати кольорову гаму, лінії та ритм, які вже сформувалися в центральній композиції. При цьому бокові частини мали не лише підтримувати візуальну гармонію, але й привносити нові акценти, які б додавали глибини та багатозначності загальній ідеї. Одним із ключових завдань стало досягнення балансу між деталізацією та стриманістю. У бокових полотнах планується використати менш насичені кольори, щоб вони не перевантажували композицію, але водночас підтримували контраст і емоційний заряд центральної частини. Основна увага приділяється плавному накладанню елементів, щоб створити відчуття безперервності, ніби бокові частини природно розширюють основне зображення. На цих полотнах також будуть розміщені елементи, що доповнюють концепцію трьох психологічних реакцій. Їхнє завдання — відобразити продовження ідей спокою, втечі та атаки, але в більш абстрактній та узагальненій формі. Це дозволить зробити композицію не лише візуально завершеною, але й концептуально глибшою, підкреслюючи взаємодію між окремими частинами та їхній вплив одна на одну. Завдяки ретельному плануванню і поступовому підходу до вирішення цих завдань робота над боковими полотнами розпочалася з великою впевненістю в їхній успішній інтеграції до загальної структури.

Робота поступово добігає свого логічного завершення, і всі поставлені завдання вдалося успішно виконати, незважаючи на численні труднощі, які виникали на різних етапах. Основна частина композиції, що стала фундаментом загальної ідеї, була ретельно опрацьована як з технічної, так і з художньої точки зору. Виклики, пов'язані зі створенням трьох накладених фігур, гармонізацією кольорової гами та збереженням балансу між деталізацією і символізмом, були подолані завдяки послідовності та наполегливості. Бокові частини, що доповнюють центральне полотно, також успішно інтегровані до загальної структури. Вони не лише гармонійно розширюють композицію, але й додають їй глибини та завершеності, утворюючи цілісний візуальний і концептуальний образ. У процесі роботи вдалося зберегти єдність кольорової палітри, плавність переходів між частинами та ідейну послідовність, яка відображає основну концепцію трьох психологічних станів: спокою, втечі та атаки. Подолання складнощів, пов'язаних із технічними аспектами, такими як накладання шарів, фіксація ескізу, робота з текстурою льону, а також творчих викликів — створення контрастної, але гармонійної палітри, детальної розробки символіки фігур, стало важливим етапом, який значно розширив художній досвід і розуміння композиції. Результат є відображенням гармонійного поєднання технічної майстерності, творчого бачення та концептуального підходу. Завершена робота не лише задовольняє вихідний задум, але й перевершує очікування завдяки увазі до деталей і ретельному виконанню. Вона стала своєрідним синтезом емоцій, символіки та естетики, дозволяючи глядачеві глибше зануритися в тему та осмислити її багатогранність.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі на тему «Неопізнане» було досліджено роль українського живопису як засобу вираження емоційного стану нації в умовах сучасної російсько-української війни. Основною метою роботи стало створення полотна «Неопізнане», яке акцентує увагу на незламності, внутрішній силі та боротьбі українського народу.

Під час роботи проведено глибокий аналіз літературних джерел і визначено наукові підходи до вивчення психологічного впливу агресії, запропоновані такими дослідниками, як Кузікова С.Б., Зливков В.Л., Лукомська С.О., Берлач О.П., Яцина О.Ф. та ін. Особливу увагу приділено активній ролі української культурної дипломатії, яка знаходить відображення у творчості сучасних митців, зокрема Влади Ралко, Олега Тістола, Максима Мамсікова.

У роботі досліджено художні прийоми та стилі модерну й постмодерну, які вплинули на творчість українських художників. Саме ці стилі стали основою для зображення трьох психологічних станів людини: спокою, втечі та атаки. Особливо складним було технічне виконання, зокрема створення композиції з трьох накладених фігур та розробка контрастної, але гармонійної кольорової гами. Полотно виконано в техніці олійного живопису із застосуванням трьохшарового методу роботи, що забезпечило виразність образів і глибину задуму.

Дослідження наголошує на важливості мистецтва як засобу комунікації та збереження національної ідентичності. Український живопис не лише

документує події, а й стає символом опору та підтримує психологічну стійкість суспільства. Полотно «Неопізнаний» є прикладом того, як живопис здатен трансформувати емоції болю та тривоги у творчу енергію, спрямовану на об'єднання суспільства, зміцнення національної свідомості та відновлення духовної сили.

Отже, український живопис виступає важливою складовою культурної спадщини, яка відображає історичні, соціальні й духовні цінності. Він слугує потужним інструментом змін, каталізатором національної єдності та символом боротьби за свободу, гідність і майбутнє України.

Робота виконана в техніці олійного живопису із використанням трьохшарового методу роботи, який включає

- підмальовок,
- основний шар,
- лесування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамович, Н. "Палючий Кремль та жорстокий півник: як мистецтво під час війни відтворює реальність та допомагає виживати". Zmina.info. 2023. URL: <https://zmina.info/articles/palayuchyuy-kreml%CA%B9-ta-zhorstokyy-pivnyk-yak-mystetstvo-pid-chas-viyny-vidtvoryuye-real%CA%B9nist%CA%B9-ta-dopomahaue-vyzhyvaty/> (дата звернення: 01.06.2023).
2. Антипенко. І. Повернення до Херсона. Дуже особиста історія. BBC Україна, 2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian> (дата звернення: 24.02.2023).
3. Богомазова, О. Український Новий Живопис: пошуки та експерименти 1970-х років. Київ: Видавництво "Арт-Прес", 2008. 200 с.
4. Berlach O.P. THE ROLE OF ART THERAPY PRACTICES IN THE CONDITIONS OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR. Cultural and artistic practices: world and Ukrainian context: Scientific monograph. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2024. P. 26-41. (1,5 аркуша).
<http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/472>
5. Берlach О., Галькун Т. Технологічні особливості матеріалів: живопис, реставрація. Методичні рекомендації для студентів спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». – Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2022. - 30 с.
<https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/20678>

6. Берлач О. П. Графічні техніки в образотворчому мистецтві : навчальний посібник. Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2022. 103 с. <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/20671>

7. Берлач О. П. Перспектива та основи графічного мистецтва.: методичні вказівки до виконання модульних контрольних робіт з курсу «Рисунок», «Графіка» для студентів спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». Луцьк: Волинська обласна друкарня. 2022. 19с. <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/20677>д

8. Волошин Л. Олекса Новаківський: творчий силует митця у феноменології українського духу. Образотворче мистецтво. 2001. No 2. 18-20 с.

9. Волошин Л. Творці українського модерну: Олена Кульчицька. Образотворче мистецтво. 2005. No 4. 46- 49 с.

10. Впливи модерну та символізація живопису. Взаємодія жанрів і тенденції декоративізму. Історія укр. культури: У 5-ти тт. Т.4. Кн. 2. К.: Наук. думка, 2005. 897- 910 с.

11. Дубінська, І. Український живопис 1980-х років: експеримент і пошуки нового виразу . Київ: Видавництво "Мистецтво", 2016. 376 с.

12. Іваненко, М. Сучасний український живопис: міжнародна взаємодія та розвиток . Київ: Видавництво "Мистецтвознавець", 2020. 256 с.

13. Іванова, М. Художні напрями в українському живописі 1930-х років. Мистецька конференція "Розвиток українського мистецтва". Київ. 15-17 жовтня 2018. 76-89 с.

14. Круглякова Г. 10 жовтня — Всесвітній день психічного здоров'я. URL : <https://www.hsa.org.ua/lectors/kruglyakova-ganna-2/articles/10-zhovtnyavsvesvitnij-den-psyhichnogo-zdorov-ya>.

15. Крюкова Г. О. Теоретичні основи композиції в образотворчому мистецтві. Наукове мислення: 2018 рік : Всеукр. прак-пізнав. інтернет-конф., 23 лист. 2018 р. <https://naukam.triada.in.ua/index.php/>

(дата звернення: 26.09.2024).

16. Кузікова С.Б., Зливков В.Л., Лукомська С.О. Вікові особливості переживання травм війни: інтегративний підхід. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Психологічні науки. 2022. №2. С. 64, 65.

URL : <https://pj.journal.kspu.edu/index.php/pj/article/view/1272/1227>

17. Литвин, І. Арт-Актуал: експериментальне мистецтво 1970-х років в Україні. Київ: Видавництво "Дух і Літера", 2011. 320 с.

18. Литвиненко, В. Український живопис після 1990-х років: розширення границь мистецтва. Київ: Видавництво "Арт-Україна", 2018. 440 с.

19. Лукомська С. Особливості психологічних травм російсько-української війни у контексті євроінтеграційних процесів. Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. Спецвипуск. Львів. 2022. С. 78–80.

20. Модернізм та постмодернізм як течії мистецтва. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/11026/> (дата звернення: 28.05.2023).

21. Напрямки українського живопису 1920-х років. Мистецтво України. Головка, І. Київ, 2010. Т. 3. 18-27 с.

22. Образотворче мистецтво. Історія української культури у 5 т. Том 4./ Книга 2. К. за ред. Рубан В. В. Наукова думка, 2005. 1293 с.

23. Постмодерн як особлива ситуація в культурі URL: <https://dspace.nau.edu.ua>

24. Постмодернізм - один із сучасних напрямів мистецтва. URL: <http://licey58.zp.ua/lesson/urok-10-postmodernizm-yak-odin-iz-xudozhnixnapryamiv-mistectva-90-x-rr>

25. "Українське мистецтво кінця XIX - початку XX ст." UkrArtStory. URL: <https://www.ukrartstory.com.ua> (дата звернення: 28.05.2023).

26. "Український живопис XIX століття" .Електронний ресурс. Реферат-ОК. URL: <http://www.referat-ok.com.ua> (дата звернення: 27.05.2023).

27. Федій О.А. Естетотерапія: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури. 2007. С.32. URL: <https://drive.google.com/file/d/154ggLvIaiDWZT1R>

28. Яцина О. Ф. Вплив війни на психічне здоров'я: ознаки травматизації психіки дітей та підлітків. Наукові перспективи. №7(25). 2022. С.558.

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/2111/2112>

29. Sagberg S., Røen I. Social practices of encountering death: a discussion of spiritual health in grief and the significance of worldview. International Journal of Children's Spirituality. 2011. Vol. 16(4). P. 347–360.

30. Bryant R. A. Post-traumatic stress disorder: a state-of-the-art review of evidence and challenges. World Psychiatry. 2019. Vol. 18(3). P. 259–269.

Анотація

Петринка І.І. «НЕОПІЗНАНИЙ», Кваліфікаційна (магістерська) робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня вищої освіти Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», Освітня програма «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, 2024.

Магістерська робота містить аналіз розвитку українського живопису, зокрема основних періодів та художніх шкіл, а також внеску митців у формування національної спадщини.

Особливу увагу приділено модерну як етапу соціальних і культурних змін в українському мистецтві та його впливу на розвиток національного стилю. Окрім того, розглянуто, як війна вплинула на тематику та техніку художників, підкреслюючи роль мистецтва у збереженні національної ідентичності.

Ідея магістерської роботи виникла під впливом важких подій війни в Україні. Робота зображує три психологічні захисні механізми: завмри, біжи, атакуй, що є реакціями на стрес та небезпеку. Кожна з цих реакцій відображає стратегії адаптації людини в екстремальних умовах.

У творчості акцентовано на емоційному вираженні цих механізмів через кольори та композицію. Використано колір крові, синій — символ самотності та безнадії, а чорна смуга на полотні візуалізує розрив часу та трагічні зміни, які не можна повернути. Робота є метафорою глибоких втрат і страждань, що супроводжують війну.

Ключові слова: Війна, Психологічні захисні механізми, Завмри, Біжи, Атакуй, Кольори, Втрати

Annotation

Petrynka I.I. “UNIDENTIFIED”, Qualification (Master’s) Thesis for obtaining the educational qualification level of higher education, Specialty 023 “Fine Arts, Decorative Arts, Restoration”, Educational Program “Fine Arts, Decorative Arts, Restoration”, Volyn National University named after Lesya Ukrainka, Lutsk, 2024.

The Master’s thesis includes an analysis of the development of Ukrainian painting, particularly the main periods and artistic schools, as well as the contribution of artists to the formation of national heritage.

Special attention is given to modernism as a phase of social and cultural changes in Ukrainian art and its influence on the development of national style. Additionally, it explores how the war affected the themes and techniques of artists, emphasizing the role of art in preserving national identity.

The idea of the Master’s thesis arose from the difficult events of the war in Ukraine. The work portrays three psychological defense mechanisms: freeze, flee, fight, which are responses to stress and danger. Each of these reactions

reflects strategies for human adaptation in extreme conditions.

The focus of the artwork is on the emotional expression of these mechanisms through color and composition. The color of blood, blue —

symbolizing loneliness and hopelessness, and the black stripe on the canvas visualizing the rupture of time and tragic changes that cannot be reversed. The work serves as a metaphor for deep losses and suffering that accompany the war.

Keywords: War, Psychological defense mechanisms, Freeze, Flee, Fight, Colors, Losse

ДОДАТКИ

Додаток А

Історія розвитку українського живопису.

Мал.1. Микола Пимоненко “Різдвяні ворожіння”,1888

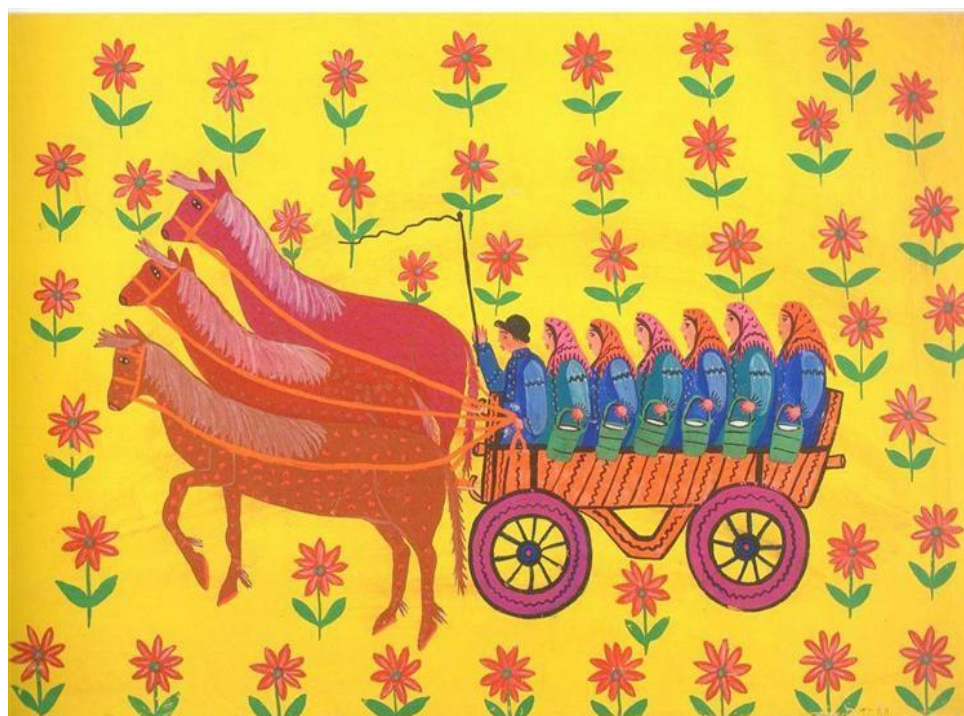
Мал. 2. Ілля Рєпін “Садко”, 1876

Мал. 3. Катерина Білокур “Польові Квіти”, 1941

Мал. 4. Олександр Архипенко “Жінка з віялом 2”, 1915

Мал. 5. Марія Приймаченко “Українські доярочки-шахтарочки”, 1970

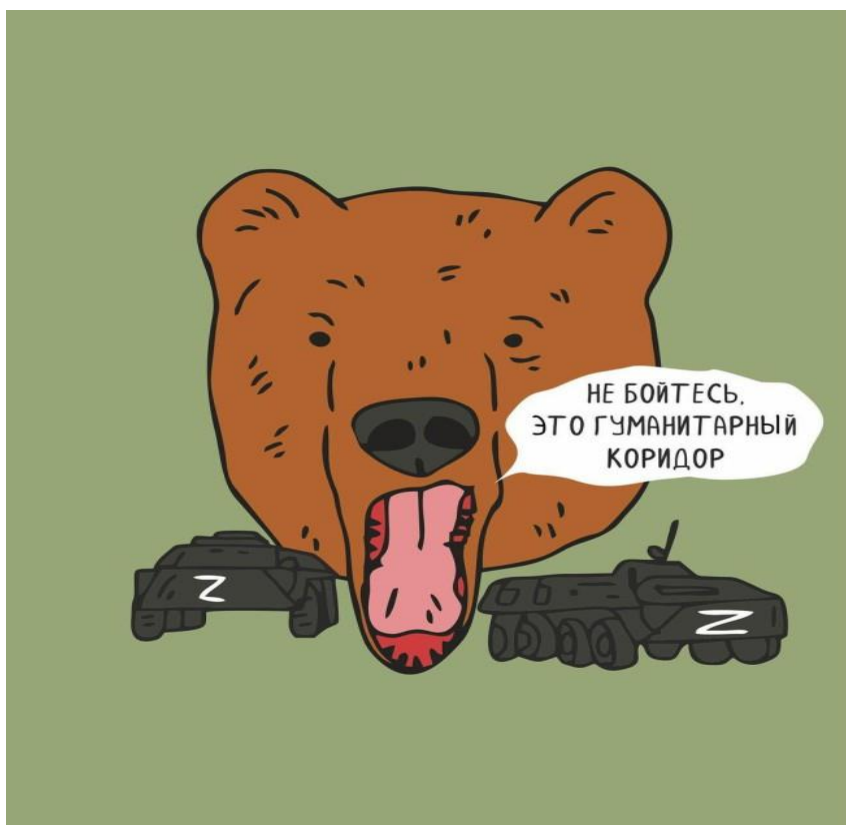
Мал. 6. Микола Глущенко “Хвилі”, 1974

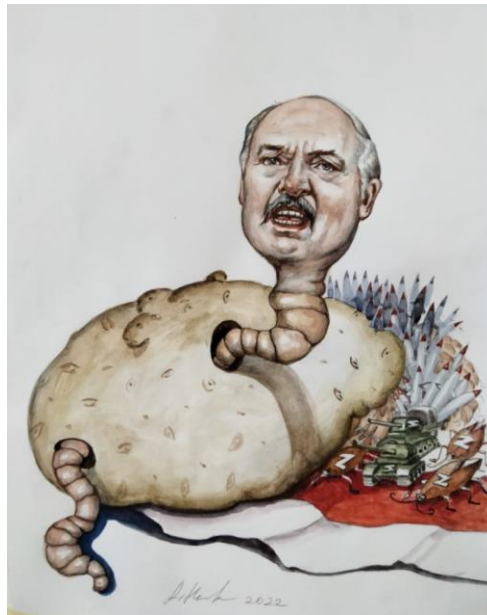
Мал. 7. Михайло Бойчук “Пророк Ілля”, 1913

Мал. 8. Нікіта Тітов “Україна-мати”, 2022

Мал. 9. Олександр Грехов “Без назви”, 2023

Мал. 10. Олександр Грехов «Бульби», 2023

Додаток Б.

Етапи виконання кваліфікаційної роботи

Мал. 1. Вирішення ідеї. Етюд

Мал. 2. Композиційне та колористичне вирішення. Етюд.

Мал. 3. Підмалювок.

Мал. 4. Підмалювок. Фрагмент.

Мал.5. Основна частина. Робота над деталями

Мал.6. Робота автора.

Петринка І. Неопізнаний. Полотно. Олія. 2024.